

بیوتروریزم غذایی و جایگاه آن در حقوق کیفری بین الملل

محمد مهدی اورسجی، دانشجوی دکترای حقوق جزا و جرم شناسی

چکیده مقاله:

بر اساس تعریفی که پلیس بین الملل از بیوتروریزم ارائه داده «عبارت است از منتشر کردن عوامل بیولوژیکی یا سمی با هدف کشتن یا آسیب رساندن به انسان ها، حیوانات و گیاهان با قصد و نیت قبلی و به منظور وحشت آفرینی، تهدید و وادار ساختن یک دولت یا گروهی از مردم به انجام عملی یا برآورده کردن خواسته ای سیاسی یا اجتماعی». بیوتروریزم مواد غذایی بر خلاف یک عمل انفجاری یا یک حمله شیمیایی، پدیده ای است که به آرامی در مدت زمان طولانی و بتدریج اتفاق می افتد و تنها زمانی میتوان به این حمله پی برد که تعداد کثیری از مردم به بیمارستانها و مراکز درمانی مراجعه نمایند و بدین ترتیب با آلوده سازی منابع غذایی منجر به قحطی و فلج شدن اقتصاد یک ملت می شوند. این اقدام میتواند یک اقدام جنایتکارانه ضد بشریت و یا جنایت جنگی محسوب گردد. در حال حاضر در مقررات کیفری داخلی بیوتروریزم به نحو خاص جرم انگاری نگردیده لیکن براساس مواد ۶۸۷ و ۶۸۶ و نیز ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ قابل مجازات می باشد. در حقوق کیفری بین الملل نیز به نحو خاص این موضوع جرم انگاری نگردیده و به موجب اساسنامه دیوان کیفری بین المللی، صرفا چهار نوع جرم شامل جنایات جنگی، جنایات ضد بشریت، جنایات نسل کشی و تجاوز در صلاحیت دیوان مذکور ذکر گردیده که محاکمه و مجازات مرتکبین اقدامات بیوتروریستی براین اساس در هاله ای از ابهام است و نیاز به عزم و همفکری جهانی در جهت تفسیر موسع و یا اصلاح آن ضروری به نظر میرسد.

کلیدواژه ها:

بیوتروریزم، عوامل بیولوژیکی، مواد غذایی، جنایات، دیوان کیفری بین المللی،

مقدمه

امروزه واژه های ترور و تروریزم بیشتر در ادبیات سیاسی به کار برده شده اند و دارای ویژگی سیاسی هستند. در ادبیات روابط بین الملل واژه ترور و تروریزم به فعالیتهای بازیگران دولتی و غیر دولتی که شیوه ها و تمهیدات خشن را در رفتارهای خود برای نیل به اهداف سیاسی به کار می برند اطلاق شده است. بنابراین ترور به معنای حذف حریف سیاسی با هر شیوه ممکن تعبیر شده است

که عده ای از صاحب نظران آنرا به ترور گرم و ترور سرد تقسیم نموده اند که ناظر به استفاده از سلاح گرم یا سلاح سرد می باشد. با این حال ترور به ایجاد ترس و وحشت زیاد و ارعاب و تهدید معنا شده است و از جهت دامنه فعالیت شاهدیم که عوامل ارتکاب آن روز به روز دامنه فعالیت خود را در حوزه های مختلف توسعه داده و به اشکال و طرق گوناگون سعی در رسیدن به اهداف نامشروع و غیر انسانی خود نموده اند.

یکی از حوزه های مهم فعالیتهای تروریستی اقدامات بیوتروریسمی بویژه در حوزه صنایع غذایی است که می توان آنرا شاخه ای از تروریزم تلقی کرد. این اقدامات در طول تاریخ سابقه داشته و در دهه های اخیر شتاب و اشکال و شمایل جدیدی به خود گرفته است. اینکه اینگونه اقدامات بیوتروریستی از نظر مقررات کیفری بین المللی قابل طرح و پیگرد قضایی بعنوان یک عمل مجرمانه میباشد یا خیر نیازمند تحلیل و بررسی در حقوق کیفری بین الملل میباشد.

• مفهوم ترور و بیوتروریزم

ترور

برای ترور و تروریزم و بیوتروریزم تعاریف مختلفی ارائه شده است. واژه ترور به معنی ترساندن است و در فرهنگ سیاسی جهان عبارتست از « هرگونه اقدام خصمانه و مخفیانه علیه فرد یا افرادی در حوزه ای محدود یا گسترده با اهداف اقتصادی کشاورزی و صنعتی و به قصد ایجاد ارعاب یا باج خواهی».

در حوزه روابط بین الملل در تعریف واژه تروریزم، «به فعالیتهای بازیگران دولتی و غیردولتی اطلاق می شود که شیوه و تمهیدات خشن را در اعمال خود برای رسیدن به اهداف سیاسی به کار می برند».

دانشنامه ی بریتانیکا، تروریزم را چنین تعریف می کند:

«تروریزم عبارت است از کاربرد سیستماتیک ارعاب یا خشونت

پیش بینی ناپذیر بر ضد حکومت ها، مردمان یا افراد برای

دستیابی به یک هدف سیاسی» {۱}

در این میان عده ای در تعریف ترور و تروریزم قائل به تفکیک آن شده اند. فردریک هاکر در تفکیک این دو واژه می نماید که « ترور از بالا تحمیل می شود، ایجاد اشاعه ترس از سوی دیکتاتورها حکومتها و روسا و در واقع قدرتمندان برای کنترل از طریق ارعاب است. تروریزم که از پایین اعمال می گردد ایجاد و اشاعه ترس از